

NYHETER

REDAKTIONSCHEF: GUDRUN RÅSSJÖ
 gudrun.rassjo@kyrkanstidning.se
 TEL: 08-462 28 02 FAX: 08-644 76 86

Mona Gustavsson är en av Svenska kyrkans diakoner som varit utsatt för hot och våld. Hon arbetar i Nyby Gård i Uppsala. Vid det tillfället var området hårt socialt belastat, nu är situationen mycket bättre, säger hon.

Varannan diakon hotas i

Så mycket som 53 procent av kyrkans diakoner har varit utsatta för hot eller våld i tjänsten. Det visar Kyrkans Tidnings enkät riktad till 250 diakoner i hela landet.

Diakoner utsätts för våld i många olika situationer. Att neka personer pengar är en känd riskfaktor och det ingår i många diakoners arbetsuppgifter att godkänna eller avstyrka ansökningar om ekonomiska medel som församlingarna förfogar över.

Men det är inte bara i dessa situationer som hot uppstår. Diakonen möter många utsatta människor; socioekonomiskt svaga familjer, psykiskt funktionshindrade, personer med missbruksproblem. I möten med dessa personer uppstår ibland hotfulla situationer.

BLAND DE DRABBADE i vår undersökning finns till exempel diakoner som fått ta emot slag av pati-

enter på demensboenden, de som råkat illa ut när de avvisat personer från kyrkans verksamheter, diakoner som råkat illa ut i samband med att de stöttat misshandlade kvinnor och socialt utsatta barn. En diakon uppger också att hon blivit hotad för sitt engagemang för papperslösa flyktingar.

SÄRSKILT KÄNDA riskfaktorer när det gäller hot och våld är ensamarbete, också att arbeta i storstadsregioner är mer riskfyllt än att arbeta på landsbygden, generellt sett. Men även om diakoner i Stockholms stift och Göteborgs stift är överrepresenterade i enkäten (sammanlagt 37 procent av de hotade) så finns diakoner

som varit utsatta för hot och våld i hela Sverige och i alla stift.

En sjukhusdiakon i Mellansverige berättar att hon för några veckor sedan fick ta emot ett hårt slag på armen då hon bad en man som betedde sig illa att lämna sjukhuskyrkans kapell. För många år sedan fick hon ta emot ett slag i ansiktet av en man som rökte i kapellet och som hon uppmanade att lämna lokalen. Vintertid är det inte ovanligt att människor söker sig till kapellet för att slippa vara ute i kylan, säger hon.

Jag märkte att jag bagatelliserade händelsen, på ett sätt som jag inte skulle göra om det hänt någon annan. Men det är faktiskt inte okej att slå mig.

Sjukhusdiakon i Mellansverige

När det gäller att förebygga hot och våld uppger ändå cirka 70 procent att de är nöjda med arbetsgivarens insats.

BLAND DE DIAKONER som uppger att arbetsgivaren inte gör tillräckligt för att förebygga hot och våld (30 procent) märks kommentarer som att det över huvud taget inte finns något säkerhetstänkande i församlingen, att man möts av oförståelse eller att säkerhetstänkandet stannar vid fikabordet.

En diakon uppger att hon känner sig besvärlig när hon påtalar att det skulle behövas vissa åtgärder som larm och att hon fått intrycket att arbetsgivaren upplever säkerhetsåtgärder som alltför kostsamma. En annan diakon säger att han får använda sig av den kunskap han tillägnat sig tidigare, inom kriminalvården.

En diakon i Stockholm berättar att hon när hon arbetade i en annan stad blev utsatt för kniv-

Mannen som kom var påverkad och jag förstod att pengarna skulle gå till knark så jag nekade honom. I dag hade jag gett honom lite pengar för att få honom att gå, jag hade inte utsatt mig på samma sätt.

Diakon i Stockholm

hot av en påverkad person när hon ansvarade för handkassan. Det fanns stora brister i säkerhetstänkandet, diakonen var ensam kvar på kvällen.

HOTEN HAR SATT sina spår. Diakonen tar inte längre emot män som ansöker om pengar, de hänvisas till hennes manliga kolleger. Men hon har varit med om att skärpa församlingens säkerhetsrutiner.

Senaste nytt på:
www.kyrkanstidning.se

HAR DU TIPS?
Hör av dig till oss med
dina nyheter. TEL: 08-462 28 02

Ensamma diakoner utsätts för onödig risk

Två av de utsatta diakonerna berättar om hoten de utsattes för och tankar kring kyrkans säkerhet.

Mona Gustavsson, är en av Svenska kyrkans diakoner som varit utsatt för hot. Hon arbetar i Nyby Gård i Uppsala. Hon beskriver hur det var i området, då för tre år sedan. Kriminella gäng använde maffialiknande metoder och rekryterade unga pojkar. Kyrkan ville göra något och öppnade en fritidsliknande verksamhet för 6–12-åringar.

Mona Gustavsson var den enda diakonen i verksamheten, till sin hjälp hade hon visserligen en man på 25 procent och frivilligarbetare. Men jobbet var tungt och svårt och ofta kände hon sig ensam.

– I dag kan jag fundera på hur genomtänkta besluten var; att starta verksamheten med endast en anställd i den här formen, säger Mona Gustavsson.

Mona Gustavsson.

LOKALEN LÅG inte i anslutning till kyrkans övriga lokaler och incidenter hade skett tidigare, berättar hon. Den där eftermiddagen var Mona Gustavsson samt en frivilligarbetare i lokalen. Några 11–12-åringar stökade runt. En av pojkarna, som tidigare hade varit hotfull mot diakonen, kas-

Jag kände att det var på allvar, budskapet var att jag kan döda dig om jag vill. Det var en väldigt stor tolvåring.

tade plötsligt en filt över hennes huvud och tog samtidigt ett fast tag runt hennes hals. En sekund innan, hann hon se, blev frivilligarbetaren utsatt för samma sak, av en av de andra pojkarna.

– Jag kände att det var på allvar, budskapet var att jag kan döda dig om jag vill. Det var en väldigt stor tolvåring.

DIREKT EFTER såg hon händelsen som ett misslyckande, att hon inte lyckats skapa en trygg verksamhet och att en frivilligarbetare hade blivit utsatt. Senare kunde hon se de enorma svårigheterna som fanns i arbetet och bristen på analys kring hotbild och säkerhetstänkande. Samtidigt vill hon poängtera att kyrkorådet vill väl och visar intresse för hennes arbete.

– Jag har blivit mer försiktig efter hoten, särskilt när det gäller nya kontakter, säger Cecilia Nelson Plith, diakon i Helsingborg. FOTO: LI FERNSTEDT

– Men överlag är nog kyrkan inte så bra på att tänka på säkerheten kring sina verksamheter. Vi är mer vana vid att prata om risker vid hembesök.

CECILIA NELSON PLITH är en annan av Svenska kyrkans diakoner. Hon arbetar i en förort till Helsingborg och vid två tillfällen, båda i samband med att hon hjälpt misshandlade kvinnor, har hon varit med om hotfulla situationer.

Hon beskriver hur hon skulle skjutsa en misshandlad kvinna med sina två små barn till en advokat. Kvinnans före detta man, samt en vän till honom, kom dock till platsen och försökte förhindra diakonen och kvinnan att komma iväg i bilen. När männen inte lyckades, hoppade de in i en bil och förföljde dem. Vid ett rödljus försökte en av männen få upp bildörren på diakonens bil. Som tur var var den låst.

– Vem vet vad som hade hänt om de fått tag i oss, säger Cecilia Nelson Plith.

Cecilia Nelson Plith tycker att det finns ett säkerhetstänkande i församlingen, sedan en tid har hon tjänstemobil och kyrkoherden ställer upp om hon inte skulle vilja vara ensam vid ett besök.

Hon har också verkat för att det inte bara ska vara en diakon som står bakom ett avslag om ekonomiskt bistånd utan en hel grupp bestående av diakoner, kyrkoherde och kanslichef.

– Annars kan man känna sig väldigt utsatt.

MEN DET FINNS fortfarande saker som skulle behöva förbättras. Under en tid nu har hon varit den enda diakonen i tjänst. Det är lättare om man är två att ha koll på vad den andre gör och vilka han eller hon träffar, framhåller hon.

Lokalerna är en annan fråga; hennes rum är egentligen för litet både ur säkerhetsaspekt och med tanke på att konfidenten ska

känna att hon eller han har en privat sfär och inte sitter i knät på diakonen. Det finns inte heller två utgångar till rummet, vilket skulle förbättra flyktmöjligheterna. Hon har visserligen möjlighet att ta emot besök i en stor församlingslokal, tillägger hon, men vill helst inte göra det eftersom lokalen inte känns "samtalsvän-

Jag är också mer uppmärksam på vad som händer kring mitt hem när jag har något svårt ärende på gång.

lig" och inte heller är fri från insyn. Lokalfrågan har diskuterats men ombyggnationer är ändå inte aktuellt mot bakgrund av det tuffa ekonomiska läget för församlingarna de närmaste åren.

CECILIA NELSON PLITH säger ändå liksom flertalet diakoner i Kyrkans Tidnings undersökning att hon trivs väldigt bra i yrket. Det är i förorten med mycket av storstadsproblematiken som hon känner att hon gör nytta, bland ensamstående föräldrar med mycket knappa resurser, arbetslösa, sjukskrivna och "rotlösa".

Samtidigt måste man inse att de är när människor är desperata, när föräldrar inte ens har mat och kläder till sina barn som hotfulla situationer kan uppstå. Efter hoten har hon blivit mer försiktig, särskilt när det gäller nya kontakter, säger hon.

– Jag är också mer uppmärksam på vad som händer kring mitt hem när jag har något svårt ärende på gång, till exempel när jag har anmält till socialtjänsten att ett barn far illa. Det skapar alltid en osäkerhetskänsla.

YASHMIN SINGH

Läs mer på nästa sida >>

NEJ
47%

JA
53%

26% under de senaste fem åren
27% för mer än fem år sedan

Har du blivit utsatt för våld eller hot i tjänsten?

Känner du dig trygg på jobbet?

Nej
4%
11% Varken trygg eller otrygg

JA
84%

Gör arbetsgivaren tillräckligt för att förebygga hot och våld?

NEJ
30%

JA
70%

Så gjorde vi enkäten

Enkäten om arbetsvillkor skickades ut till 250 diakoner, 70 procent svarade.

Sammanlagt 37 procent av de hotade fanns i Stockholms och Göteborgs stift. Men diakoner som varit utsatta för hot eller våld finns i alla stift.

FOTO: FRIDA BRÄNNLUND

tjänsten

Personer tas inte längre emot akut och diakoner handhar inte kontanter. Församlingens fondmedel fördelas i stället ut via konton och matrekvisitioner. Risken för att stöta på en person som försöker hota sig till pengar har därmed minskat.

DIAKONEN IFRÅGASÄTTER dock att hennes församling, liksom många församlingar, har något som kallas "öppen kyrka" då en diakon eller präst ska finnas i kyrkan under vissa tider för att personer som är i behov av samtal spontant ska kunna vända sig till kyrkan.

– Vilka personer är det som kommer då? Inte är det en maka eller make som just mist sin partner. Det är de psykiskt instabila eller påverkade personer som vill ha pengar som kommer och då finns alltid en risk för hot. Jag känner mig inte trygg.

Anders Blom sitter i förbundsstyrelsen för SKTF och har Sven-

ska kyrkan som avtalsområde samt är stiftsconsulent i Skara stift. Han poängterar att det gäller att analysera vilka målgrupper som besöker kyrkans verksamhet och anpassa verksamheten och personalstyrkan efter behovet.

– Är det missbrukare och psykiskt sjuka som kommer kan man överväga att samarbeta med kommunen till exempel. När det handlar om sjukhusdiakonernas säkerhet säger han:

– Det är lite av en gråzon eftersom både församlingen och sjukhuset är ansvariga för arbetsmiljön, här gäller det att ha en bra dialog.

Anders Blom.

YASHMIN SINGH

08-462 28 14

yashmin.singh@kyrkanstidning.se

NYHETER

Bristfälliga rutiner i kyrkan

Arbetsmiljöexperten: Ensamarbete och hembesök stor säkerhetsrisk

SKTF:s arbetsmiljöexpert är kritisk till kyrkans "bristande säkerhets-tänkande".

– Det är förfärliga siffror, men jag är inte ett dugg förvånad, säger Carola Löfstrand, ansvarig för arbetsmiljöfrågor på SKTF som kommentar till Kyrkans Tidnings enkät och att 53 procent av landets diakoner har varit utsatta för hot och våld.

– Det bekräftar de indikationer vi får i samtal med våra medlemmar.

Det som framkommit i samtal med församlingar och diakoner är bristfälliga rutiner för att förebygga och hantera hot och våld, vissa arbetsgivare ser det till och med som en icke-fråga eller har rutiner som inte leder till minskad risk för hot och våld, hävdar Carola Löfstrand.

KUNSKAPEN KRING hantering av arbetsmiljöproblem och vilka lagkrav som gäller är också enligt henne fortfarande otillräcklig.

– Man behöver veta vad som ska göras om något väl händer; ordna med krishantering både för den som varit utsatt för och eventuella vittnen, ha rutiner för polisanmälan till exempel.

Det är viktigt, framhåller Carola Löfstrand, att rutinerna kommuniseras så att de inte bara sitter i en pärm utan hålls levande.

Carola Löfstrand.

Intresseföreningen: "Ta bort kontanterna"

En viktig del i att minska hoten är att ta bort hanteringen av kontanta medel från församlingarna.

Det menar Per-Ove Nelstrand, diakon i Huddinge församling och ordförande för intresseföreningen för diakoner i Stockholms stift.

Det har man gjort i Huddinge men det finns kvar i många församlingar i Stockholm.

– Det borde minimeras ännu mer i kyrkan, det sprider sig snabbt att man inte har några kontanter och det får effekt på arbetsmiljön.

PER-OVE NELSTRAND har själv arbetat inom socialtjänsten och tycker att det inte bara är kyrkan som har att lära av socialtjänsten, erfarenhetsutbytet borde också gå åt andra hållet. Kyrkans välkom-

Per-Ove Nelstrand.

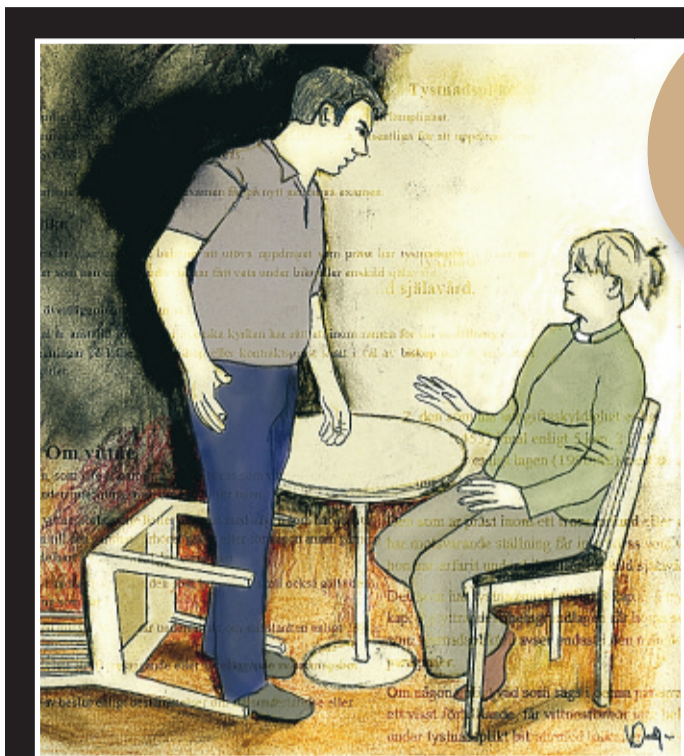

ILLUSTRATION: NADJA WEDIN

Att så hög andel av diakonerna, (70 procent i hela materialets 63 procent av de hotade) ändå anser att arbetsgivarna gör tillräckligt för att förebygga kan enligt Carola Löfstrand delvis ha att göra med bristfällig kunskap från diakonernas sida om vilka krav som ställs på en arbetsgivare.

En annan sida av saken är när man jobbar med utsatta människor, på samma sätt som socialsekreterare gör, är det svårt att helt förhindra att hotfulla situationer uppstår. Men man ska naturligtvis som arbetsgivare göra det man kan. Att skjuta säkerhetsåtgärder på framtiden är både

oseriöst och kan stå arbetsgivaren dyrt (i form av långa sjukskrivningstider) om något väl inträffar, framhåller hon. Behövs det samtalsrum med goda flyktmöjligheter ska man ordna med detta skyndsamt, till exempel.

ETT ANNAT EXEMPEL på felaktigt säkerhetstänkande som Carola Löfstrand lyfter fram är att många diakoner har som inarbetad rutin att lämna ett kuvert på arbetsplatsen som ska öppnas om de inte kommer tillbaks en viss tid. I kuverten finns adressen där de befinner sig på hembesök.

– Det är ju fullständigt galet,

Arbetsgivarorganisationen: "Medvetenheten har ökat"

– Det är bra att frågan får fokus, säger Anna von Malmberg, samordnare för arbetsmiljöfrågor på Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation.

För några år sedan uppmärksammades det av Arbetsmiljöverket att det fanns brister i arbetsgivarnas förebyggande arbetsmiljöarbete, inklusive att förebygga hot och våldssituationer. Sedan dess tycker Anna von Malmberg att arbetsgivarnas medvetenhet har ökat.

– Arbetsgivare hör av sig till oss och vill ha hjälp att fundera kring hur man kan arbeta förebyggande, vi hjälper arbetsgivarna med att titta på vilka riskmoment som finns och hur man kan minimera dessa. Från och med i år har vi

Anna von Malmberg.

händer något är det alldeles för sent att göra något, och hotet eller våldsbrottet kan lika gärna genomföras någon annanstans än på adressen eller av en närstående till konfidenten. Ett mobilt larm är att föredra.

Ensamarbete och hembesök är överlag en stor säkerhetsrisk för diakoner, då har diakonerna inte kolleger i närheten och heller inte kontroll över vilka personer som kan dyka upp.

Carola Löfstrand kan förstå att diakoner drar sig för att vara två vid hembesök, som många diakoner vittnar om, eftersom det ger ett övertag i samtalet i förhål-

lande till konfidenten.

– Det är en vanlig åtgärd inom socialtjänsten men kyrkans uppdrag är ju något annat än myndighetsutövande, säger Carola Löfstrand. Samtidigt går det att se till att bli avlämnad och upphämtad av en kollega, att ta besöken på neutral mark eller i kyrkans lokaler. Det senare görs också av många diakoner vid nybesök.

Carola Löfstrand tycker att kyrkan borde ta mer hjälp av socialtjänsten för att lära sig av deras säkerhetstänkande och olika bemötandetekniker.

YASHMIN SINGH

också en utbildning kring hot och våld.

Anna von Malmberg betonar att det ligger på arbetsgivaren att skaffa sig rätt kunskap och utbildning för att kunna identifiera risker och arbeta förebyggande.

– Men medarbetaren har också ett ansvar att påtala risker.

ANNIKA SVENSSON, andra vice ordförande i Kyrka:s förbundsstyrelse, menar att säkerhetstänkandet i församlingarna varierar men att medvetenheten om att man behöver arbeta med dessa frågor har ökat.

– Samtidigt är det något som vi behöver jobba vidare med. Hon är anställd i Göteborgs kyrkliga samfällighet och ser fördelar med att ingå i en större enhet där församlingarna har stöd av experter på arbetsmiljö. Mia Möller är ledamot i Kyrka:s förbundsstyrelse och diakon i Malmö. Hon har inte uppfattat att problemet med hot och våld är särskilt stort i Lunds stift, även om mörkertalet säkert kan

FAKTA

Så ökas säkerheten

- ♦ Var alltid två vid hembesök.
- ♦ Ta emot besök i kyrkans lokaler med kolleger i närheten.
- ♦ Inga vassa eller tunga föremål framme och flera utgångar till samtalsrummet.
- ♦ Tjänstemobil.
- ♦ Överfallsalarm.
- ♦ Regelbundna genomgångar med all personal kring hot och våldssituationer. Vad gör vi när något händer?
- ♦ När något hänt: polisanmäl och utred vad som gick fel, erbjud krisstöd.
- ♦ Utbilda förtroendevalda kring arbetsgivarens ansvar att förebygga hot och våld och att kartlägga riskområden.
- ♦ Utbilda diakoner i bemötandetekniker; hur gör man för att prata sig ur farliga situationer?

JA 30%
NEJ 70%

Har ni larm på diakonens tjänsterum?

JA 21%
NEJ 79%

Finns det flera utgångar från diakonens tjänsterum?

WEBBEN

LÄS MER om hot och våld
♦ i Arbetsmiljöverkets föreskrift AFS (1993:02) på www.av.se/dokument/afs/AFS1993_02.pdf
♦ på Svenska kyrkans arbetsgivarorganisationens webbplats www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=661297
♦ på Prevents webbplats www.prevent.se/ammesomrade/svara-situationer/hot-och-vald/